

Kriteriesett med veiledning for miljøbevisst anskaffelse av tonerkassetter

Lov om offentlige anskaffelser stiller krav til at offentlige innkjøpere under planleggingen av en anskaffelse skal ta hensyn til miljømessige konsekvenser av anskaffelsen og skal så langt det er mulig stille konkrete miljøkrav til ytelsen.

Kriteriene i dette dokumentet er utviklet gjennom en bred forankringsprosess med ulike interessenter og med et helhetsperspektiv på miljøspørsmål. Formålet med kriteriene er å hjelpe oppdragsgivere i å stille relevante miljøkrav og kriterier for den ytelse som skal anskaffes. Dokumentet er ikke tenkt som et bilag som kan vedlegges tilbudet. Kriteriesettet består av "Basiskrav" og "Utvidede krav" og hver av delene kan inneholde krav som ytelsen skal oppfylle og tildelingskriterier som ytelsen kan oppfylle, samt krav til leverandøren tekniske og faglige kvalifikasjoner, dvs krav som leverandøren skal oppfylle. Basiskravene er enkle krav, som er anvendelig for mindre anskaffelser. Utvidede krav er ment som tilleggskrav til basiskravene og er for de virksomheter som er mer ambisiøse.

1. Produktgruppe

Kriteriesettet omfatter tonerkassetter CPV-kode: 30125100

2. Miljøpåvirkning

Kontorrekvisita, herunder tonerkassetter er et produktområde som alle ansatte bruker nesten daglig. Med en standardisering av sortiment og bedre rutiner for bestilling kan man redusere både forbruk og transport.

Det finnes ulike typer resirkulerbare tonerkassetter på markedet i dag. Noen kan resirkuleres, mens andre kun fylles opp når de er tomme. Toner-kassetter kan deles inn i følgende typer:

- OEM (Original Equipment Manufacturing), som er benevnelsen for orginalkassetter.
- Refill er kassetter som kun får påfyll av tonerpulver.
- Resirkulerte tonerkassetter er kassetter hvor man i tillegg til å fylle nytt pulver også skifter ut alle slitedeler som tromler med mer. Enkelte kassetter er også laget av resirkulert materiale.

Resirkulering er å bruke materiale fra avfall som råstoff til å produsere nye varer eller ressurser.

Kjemikalier er en felles betegnelse for kjemiske stoffer og stoffblandinger. *Miljøgifter* er kjemikalier som er lite nedbrytbare, kan hoppe seg opp i levende organismer (bioakkumulere) og er giftige. Når vi bruker

begrepet giftig her, omfatter dette også langtidsvirkninger som kreft, reproduksjonsskader og arvestoffskader.¹

Miljøbelastning for tonerkassetter er knyttet til materialbruk, som plast og kjemikalier. Tonerkassetens pulver kan inneholde farlige kjemikalier, som er å anse som den viktigste faktoren i forhold til miljøpåvirkning. Bruk av kjemikalier kan ses på i to nivåer: Stoffe som er forbudt eller skal fases ut og ikke skal forekomme, og stoffer som i størst mulig grad skal begrenses. Enkelte tonerkassetter skaper farlig avfall ved avhending, men dette varierer. Vi stiller derfor krav til hvilke type kjemikalier som kan benyttes.

Når kassetter brukes om igjen reduseres avfallsmengden, og forbruk av energi og råvarer reduseres. Gjennom retursystem for brukte kassetter og resirkulering reduseres forbruk av ufornybare ressurser, avfallsmengden reduseres og kostnadsbesparelser kan oppnås.

Når man skal anskaffe en resirkulert kassett er det viktig at den har like gode bruksegenskaper som en originalkassett. "Like gode brukeregenskaper" i denne sammenheng går på produktets *ytelse*, dvs. dekningsgrad + kapasitet. Det betyr at man skal kunne få like mange sider utskrift av en resirkulert kassett, som fra en originalkassett. Og det går på kvalitet; at kvaliteten på utskriften er like god som ved bruk av originaltoner, dvs. at utskriften er like tydelig/klar.

Nordisk Miljømerking foretar tester av tonere hvor det fremkommer antall sider med 5 % dekning. Dette sammenlignes med hvor mange sider man kan få med en originalkassett. Dette er en vanlig metode, og også originalkassetter oppgir hvor mange sider utskrift man kan regne med i forhold til 5 % dekning. Som innkjøper kan man altså etterspørre dokumentasjon i forhold til produktets brukeregenskaper.

Miljøområder som blir berørt:

- Energi (CO₂ utslipp gjennom bruk av fossil energi har en klimaeffekt) ved produksjon, distribusjon og avhending.
- Transport.
- Råvareforbruk.
- Eksponering for kjemikalier (produksjon, bruk og avhending).
- Spredning av kjemikalier.
- Avfall (avhending, emballasje).

Påvirkning		Tilnærming
• Energi/klima	→	Det stilles krav til bruk av resirkulert materiale i tonerkassetter
• Kjemikalier	→	Leverandøren pålegges å ha systemer for

¹ Kilde: Miljøstatus i Norge: om [kjemikalier](#) og om [miljøgifter](#).

		oppfølging av kjemikalieforbruk. Det stilles absolutte krav til lavt kjemikalieinnhold.
• Vann	→	Det stilles krav til utslipp av organiske halogenforbindelser.
• Avfall	→	Leverandøren pålegges å ha systemer for emballasjeretur og returordning for brukte tonerkassetter.

3. Forslag til anskaffelsesprosess

Planlegging:

Det er viktig å tenke miljø i planleggingsfasen. I miljørammen er det viktig å redusere forbruket, og å dreie anskaffelsen i mer bærekraftig retning. Behovsverifikasjon bidrar til å redusere forbruk og avfall, det styrker virksomhetens miljøprofil samtidig som penger kan spares.

En god behovsverifikasjon sikrer at:

- Det vurderes om det er nødvendig å kjøpe noe i det hele tatt
- Det vurderes ombruk der det er mulig
- Det ikke kjøpes mer enn nødvendig
- Behovet vurderes over tid, slik at en helhetsvurdering og livsløpsvurderinger ivaretas.

For å sikre at riktig produkt og mengde kjøpes – still for eksempel følgende spørsmål:

- Hvilket behov har man og kan det dekkes på flere måter?
- Hvilke leverandører og produkter finnes i markedet?
- Hvilke kvalifikasjoner og krav skal man kreve og hvordan skal konkurransen gjennomføres?
- Hvordan skal leveransen følges opp?

Når du har bestemt deg for å kjøpe:

- Kjøp kassetter med lavest muligforbruk av tonerpulver.
- Kjøp resirkulerte tonerkassetter eller produkt som oppfyller krav og kriterier i dette kriteriesettet.
- Kjøp kassetter som består av minst 75 % resirkulerte deler i forhold til vekten.
- Krev at leverandøren har et system for retur og resirkulering av kassetter, samt at de har rutiner som sikrer at det ikke inngår mer enn tillatt konsentrasjon av farlige kjemikalier som er regulert i Norge. Det skal følge med deklarasjoner, der alle innholdsstoffer er entydig oppgitt, samt opplysninger om hvilke stoffer som er klassifiserte som miljøfarlige.
- Husk også at når du går til anskaffelse av kopimaskin/printer så er det viktig å stille krav om at maskinen skal kunne skifte ut enkeltkassetter av fargepatroner.

4. Anbefalte krav og kriterier

Miljøkrav og -kriterier som stilles, skal tas inn i konkurransegrunnlaget for offentlige anskaffelser. Dette vil være en del av konkurransegrunnlaget sammen med flere andre krav og kriterier.

Det grunnleggende prinsippet om forholdsmessighet, som fremgår av forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 3-1 femte ledd, innebærer at de miljøkrav og -kriterier som stilles skal stå i forhold til kontrakten som skal inngås. Etter de grunnleggende prinsippene må kravene og kriteriene være relevante for den konkrete kontrakten og dokumentasjonskravene som stilles skal også stå i forhold til kontrakten.

Dette medfører at noen av miljøkravene og -kriteriene som foreslås må tilpasses den konkrete anskaffelsen. Dette innebærer også at dokumentasjonskrav og -mengde må tilpasses størrelse og type kontrakt. Noen kontrakter kan være komplekse selv om kontraktsverdien ikke er stor. Det vil si at det må vurderes helt konkret om foreslåtte krav og kriterier passer inn i den anskaffelsen som planlegges.

4.1. Kontraktens formål

Kjøp av tonerkassetter med lavest mulig miljøbelastning.

4.2. Teknisk spesifisering

Teknisk spesifisering er krav som tonerkassetene (ytelsen) SKAL oppfylle.

Det bør stilles krav til tonerkassetter med mindre maskinen krever en bestemt type toner.

Kravene er delt inn i to ulike nivå, basis krav og utvidede krav. Basiskrav er enkle krav til tonerkassetene (ytelsen) og er anvendelig for mindre anskaffelser. Utvidede krav brukes i tillegg til basiskravene og strekker seg mer miljømessig.

Basiskrav

- a) Tonerpulver og deres nedbrytningsprodukter skal ikke være klassifisert som miljøskadelige²
- b) Det skal foreligge oppdatert sikkerhetsdatablad på norsk for tonerpulveret, med informasjon om innholdsstoffer³

² FOR-2002-07-16-1139

³ FOR-2002-07-16-1140

c) Stoffer som har fått tildelt risikosekategoriene nedenfor skal ikke benyttes:

Kreftfremkallende R 40, R45 eller R49

Reproduksjonsskadelige R60, R61, R62 eller R63

Mutagene R46 eller R68

Giftige R23, R24, R25 eller R48

Svært giftige R26, R27, R28 eller R39

d) Innhold av tungmetallene bly (Pb), kadmium (Cd), kvikksølv (Hg) og seksverdig krom (Cr⁶⁺) skal til sammen ikke overstige 100 ppm (milligram per kilo) i toner

e) Rester av primære, usulfonerte aromatiske aminer, som er oppløselige i 1 M saltsyre og uttrykt som anilin, skal ikke overstige 500 mg/kg

f) Konsentrasjon av benzidin, 2-naftylamin og 4-aminobifenyl skal ikke overstige 10 mg per kg toner

Dokumentasjonskrav:

For leverandører med lisens fra Svanen eller Blå Engel er det nok å legge ved slik lisens. Leverandøren kan også dokumentere dette på annen egnet måte så som tekniske data fra produsenten eller en prøvingsrapport fra et anerkjent organ.

Utvidede krav

- a) Tonerkassetter skal være laget av minst 75 % resirkulert materiale. Tonerpulverets vekt skal ikke regnes med.
- b) Returkassett skal ha like gode bruksegenskaper (dvs ytelse, kvalitet og tømning av beholder) som OEM kassetten (originalkassett).

Dokumentasjonskrav:

For leverandører med lisens fra Svanen eller Blå Engel er det nok å legge ved slik lisens. Leverandøren kan også dokumentere dette på annen egnet måte så som tekniske data fra produsenten eller en prøvingsrapport fra et anerkjent organ.

Leverandør skal stille garantier for at returkassetter har like gode egenskaper som en OEM kassett.

4.3. Kvalifikasjonskrav

Kvalifikasjonskrav er krav leverandøren skal oppfylle for å være med i konkurransen

Utvidet krav

Leverandøren skal ha et system for retur og resirkulering av tonerkassetter.

Dokumentasjonskrav:

Leverandøren bes legge fram redegjørelse for eksisterende rutiner som dokumenterer at kravet er dekket.

Hvis dette er beskrevet i virksomhetens kvalitets- eller miljøledelsessystem i henhold til ISO 14001, Svanen, Miljøfyrtårn eller tilsvarende 3. partsverifiserte systemer, kan kopi av rutiner og gyldig sertifikat legges ved.

4.4. Tildelingskriterier

Ingen forslag

4.5. Kontraktskrav

Rutiner for å sikre reduksjon av farlige kjemikalier:

Leverandøren skal etablere rutiner for å sikre at de ferdige produktene ikke inneholder kjemikalier myndighetene har mål om å redusere⁴.

Emballasje:

Hvis norsk leverandør (produsent eller importør) benytter emballasje, skal det senest ved kontraktsinngåelse fremlegges dokumentasjon for at leverandøren er medlem i en returordning eller oppfyller forpliktelsen gjennom egen returordning med egen ordning for sluttbehandling hvor emballasjen blir tatt hånd om på en miljømessig forsvarlig måte (Grønt Punkt Norge AS eller tilsvarende returordning).

Oppfølging:

Oppdragsgiver forbeholder seg rett til å etterspørre dokumentasjon på at krav og kriterier til produkt og leverandør er oppfylt i kontraktsperioden.

5 Bakgrunnsmateriale

Relevant bakgrunnsmateriale:

- Beskrivelse av kontorrekvisita i Panelets anbefaling 3/2006 – se http://www.innkjopspanelet.no/Interne_dok/2006-11-08_Innkjopspanelet_-_Anbefaling_3-2006_-_Produktomrader.pdf
- Svanens kriterier for tonerkassetter, se <http://www.ecolabel.no/cgi-bin/svanen/imaker?id=233>
- Kjemikalieliste og OBS listen: <http://www.miljostatus.no/Tema/Kjemikalier/Kjemikalielister/>
- Blå Engel: http://www.blauer-engel.de/de/produkte_marken/produktsuche/produkttyp.php?id=385
- Miljøstyringsrådets kriterier for tonerkassetter: <http://www.msr.se/sv/Upphandling/Kriterier/Kontor/Tonerkassetter/>

⁴ Prioritetslisten